Írta: Andrásfalvy Bertalan
2015. április 19. vasárnap, 09:32 - Módosítás: 2015. április 28. kedd, 07:38

A hagyományőrzők küldetése

Minden ember tudni akarja, mi miért, milyen okból és célból történik, jön létre, mi az értelme valaminek. A kérdés jogos, fontos: mi a hagyomány, miért kell azt őriznünk?

Hagyományon most nem a reánk maradt anyagi dolgokat értjük, hanem a műveltségbelit, a kulturális hagyományt. Így az első további kérdésünk az, hogy mi a kultúra, mit jelent a műveltség? A néprajztudomány ezt úgy határozza meg, hogy a kultúra az ember szükségleteinek kielégítésére létrehozott eszközök és módok összessége. De mit kell szükségleten értenünk? Egyszerűen mindazt, ami nélkül nem élhet az ember, a társadalom: anyagok, eszközök, cselekedetek, módszerek, kapcsolatok, körülmények. Nehéz lenne felsorolni ezeket; élelem, levegő, lakás, ruházat, kapcsolat, és ezeken belül például az élelemben kell legyen fehérje, zsír, szénhidrát, vitamin, nyomelemek, rostanyagok, s mindez kellő hőmérsékleten, tisztaságban, hozzáférhetőségben és mennyiségben. A történelem során lassanként ismerte fel ezeket a tudomány, de a népek, anélkül, hogy tudatában, ismeretében lettek volna az összes létfontosságú szükséglet kielégítésének módjával, öntudatlanul, a hagyományt követve, kielégítették azokat. Azok a népek, melyek nem tudták kielégíteni szükségleteiket, már nem léteznek, elpusztultak már. A tudomány ugyan felismert sok létfontosságú szükségletet, de ugyanakkor számos, fel nem ismert szükséglet kielégítetlen maradt, mert feleslegesnek ítéltek sok mindent, ami azelőtt kielégített volt. Ezek közé sorolhatók többek közt az emberi kapcsolatok is. Kapcsolat az ember és a másik ember, ember és az Isten, ember és a természet között.

A kielégítetlen szükséglet megrontja az embert, beteggé teszi, meg is ölheti. Minden betegség, baj abból adódik, hogy valami fontos szükséglet kielégítetlen maradt. Ha megvizsgáljuk a magyarországi embereket, a magyar társadalmat, meg kell állapítanunk, fel kell ismernünk, hogy fontos szükségleteink kielégítetlenek, hiszen betegek vagyunk, beteg a társadalom, rossz a közérzete sok embernek, és ami legfeltűnőbb; fogyunk. Kevés a gyermek, sok a felbomlott család, sokan másutt a Világban keresik boldogulásukat. A statisztikai adatokat ismerve, kiszámítható, mikor fog kipusztulni a magyar, ha nem változik meg valami velünk, bennünk, ha nem találjuk meg fogyásunk okát és a kielégítetlen szükségletet nem tudjuk kielégíteni.

Valóban, tudományos vizsgálatok bizonyítják, hogy Európa egyik legbetegebb népe Magyarország lakossága. Kopp Mária és férje Skrabszki Árpád könyvet írt a magyar társadalom egészségi állapotáról, „Magyar lelkiállapot” címmel (1995).

Ebben sokezer ember kikérdezésével és minden hozzáférhető egészségügyi statisztika összehasonlító vizsgálata alapján megállapítják, hogy bizonyos betegségekben, például a szív és érrendszeri, emésztőszervi megbetegedésekben, rákban sokkal többen halnak meg Magyarországon, mint másutt Európában. Kimagasló az erőszakos halállal meghaltak, az öngyilkosságban, gyilkosságban, balesetben elhunytak aránya. Mindezt tükrözi a magyarországi várható életkor alacsony volta, mind a férfiaknál, mind a nőknél. Ennek legfőbb oka,– írja a budapesti orvostudományi egyetem magatartástudományi tanszékének immár nyugdíjas professzornője,– az, hogy az emberi kapcsolatok alapvető szükséglete kielégítetlen, vagy nem kellően kielégített. Más szavakkal; a magyarországi ember társadalmi, emberi kapcsolatai gyengék, hiányosak, vagy egészen hiányoznak. A kapcsolatok, megtartó közösségek, a társadalmi tőke hiányában élő ember elmagányosodik, szorongóvá lesz, nem látja élete értelmét, értékét, célját. „ A szorongás lényege a veszélyeztető,- vagy annak ítélt – helyzetek feletti cselekvő ellenőrzés hiánya, ennek átélése, a tehetetlenség a közelgő veszély elhárítására.” A szorongó ember minden bajjal szemben kevesebb ellenállást tud kifejteni, lehet az rák vagy szívet veszélyeztető bármilyen baj, hiányosság, baktérium, vírus vagy érzelmi vihar. Betegek vagyunk, mert elmagányosodtunk, közösségeink megromlottak vagy gyengék. „…a modern társadalomban a szorongáskeltés új lehetőségei alakultak ki, amelyek az önkényuralom hatékony eszközeivé váltak. A kapcsolataitól, értékeitől, életcéljaitól, önértékelésétől megfosztott, magányosan szorongó ember tetszés szerint felhasználható a szükséges funkcióra, kicserélhető, manipulálható. Fel kell tehát ismernünk, hogy a technikai fejlődés csupán az előfeltételeket teremtette meg a szorongáskeltés olyan formáihoz, amelyek ellen a korábbi történelmi koraszakokban természetes védettséget nyújtott az ember és környezetének szerves egysége. A XX. század történelme és mindennapjai tragikusan bizonyítják ezt a tételt… Mivel a szorongáskeltés pénzben, haszonban, hatalomban kifejezhető, eredményes stratégia, óriási erők állnak szolgálatában. Mindazok a manipulációk, amelyek a családot, a közösséget, az emberi kapcsolatokat bomlasztják, ezek értékeit kicsinyítik, vagy éppen tagadják, a hétköznapi önkénynek kiszolgáltatott, szorongáskeltéssel terelhető tömeget formálják, még akkor is, ha céljaik éppen ellenkezőek,”—írták a szerzők.

A művészet is szükséglet, nem gazdag emberek szórakozását szolgáló, „haszontalan” fényűzés. Az egymásra épülő állandósult kapcsolatok, közösségek megélésének formája, eszköze: az együttesen létrehozott művészi alkotás. Ésszel alig felfogható, kimondható, a gyakorlatban megoldhatatlan bajok, sérülések, problémák egy nagyobb közösség, a nép, a nemzet sajátos formáival, nyelvével való „kezelésének” egyetlen lehetséges módja: a művészet, a költészet. A közösség élményét, az összetartozás bátorító tudatát is adja, miközben gyógyít, vigasztal, gyönyörködtet. „Az az ember, aki gyermekkorában nem tanult meg szépet és jót alkotni, az egész életében az erőszakban, a mások feletti hatalomban keresi kielégülését,”- írta Adler, a bécsi pszichológus. Mi szépet és jót tud alkotni egy kicsi gyermek? Tud, ha megtanulja édesanyjától a mosolygás, a szép szavak, dallamok, mozdulatok anyanyelvét és tud játszani édesanyjával, gyermektársaival, barátaival, énekelni, táncolni, zenélni, együtt mozdulni egy ünnepi szokás megjelenítésében, megformálásában. Kodály Zoltán írta ezekről az énekes, táncos gyermekjátékokról: „Egyrészt valóságos tárházai a tudatalatti magyarságnak. Tudatalatti elemeknek eddig még alig méltatott szerepe van a nemzeti jelleg (talán inkább öntudat, nemzeti lélek szó használata lenne itt jó! AB)

kialakulásában. Aki nem játszotta gyermekkorában e játékokat, annyival is kevésbé magyar. Benne a nemzethez tartozás sokágú, bonyolult érzése feltétlenül szegényesebb, hiányosabb. Egy csomó jellegzetesen magyar testmozdulat, szólás, hanglejtés, forma, dallam kimaradt lelki életének építőanyagából. A nevelésnek oda kell törekednie, hogy ez a : *magyar vagyok* minél gazdagabb tartalmat, minél több életet, színt jelentsen mindenkinek, egyénileg is, különben vajmi könnyen üres frázissá szárad. Másrészt nagy e játékok tisztán emberi értéke is, fokozzák a társas érzést, életörömet." Igen, mert a népi játékokban nincs versengés. Az örömöt nem a másik legyőzésében, hanem a vele való együttműködésben találják meg a résztvevők. Ez a közösségépítő erő, a közösség, a valakikhez tartozás minden más örömnél nagyobb élményét adja. Most, amikor a család, a rokonság, az együttlakók és az egy nemzethez való tartozás örömét már nehezebben és elégtelenül tanítja élményeivel a család, az iskola, a társadalom, a hagyományőrzők küldetése visszaadni az embereknek a közösségbe, a családba, a nemzetbe tartozás örömét, mindenkinek a lelki egészséget, az Élet értelmét és szeretetét. A népi játékokat, szokásokat, táncot, énekeket, meséket, kézimunkát, hímzést, szövést, faragást, nemezelést, vagyis a szép alkotásának hagyományait kutató, feljegyző, ápoló, a gyermekeknek a teremtés örömét tanító hagyományőrzők a boldogabb élet kovácsai, a mai, szorongóvá lett ember orvosai. A jövőt formáló nemzetépítők.